

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

В сучасних умовах господарювання виникає необхідність посилення фінансово-економічного контролю діяльності суб'єктів господарювання. В останній час найбільшу увагу приділяють аудиторам, зокрема, до висловлення ними незалежної думки щодо достовірності здійснення господарської діяльності суб'єкта господарювання, її відображення в бухгалтерському обліку та складеній фінансовій звітності. Методика аудиту нематеріальних активів є однією із складових загальної перевірки фінансової звітності і відіграє важливу роль з урахуванням сучасних економічних відносин.

Значний внесок у дослідження методики проведення аудиту нематеріальних активів та її впливу на якість аудиторських послуг здійснили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: М.Т. Білуха, М.І. Бондар, Б.І. Валуєв, А. М. Герасимович, В.Д.Колдуелл, М.В. Кужельний, Є. В. Мних, Б. Нідлз, О.А. Петрик, Т.В. Польова, В.С. Рудницький, В.Я.Савченко, О.В.Самборський, В. В. Сопко, А. Д. Шеремет та інші. Внесені ними пропозиції являються вагомими, оскільки звертають увагу на недоліки в сучасних методиках аудиторських перевірок, та наводять можливі шляхи їх вирішення.

В сучасних умовах євроінтеграції необхідними напрямками удосконалення аудиторської перевірки є теоретичний і методологічний, а також шляхи контролю якості аудиторських робіт. Виникає необхідність у приведення до відповідності законодавство України з аудиту до європейського та міжнародного, а також формування престижності аудиту в Україні.

Проведення аудиту нематеріальних активів полягає у перевірці наявності бухгалтерських і юридичних документів, що підтверджують права на володіння ними, а також правильності та своєчасності відображення нематеріальних активів на балансі підприємства.

Аудит інтелектуальної власності (нематеріальних активів) являє собою перевірку документів, які підтверджують право підприємства на певний об'єкт нематеріальних активів.Звертаючи увагу на сучасне значення нематеріальних активів під час проведення аудиту виділяють наступні завдання

- перевірка положень облікової політики в частині обліку нематеріальних активів;
- перевірка наявності та застосування системи внутрішнього контролю на підприємстві;
- фактична перевірка наявності нематеріальних активів і перевірка наявності підтверджуючих документів власності на наявні на підприємстві нематеріальні активи;
- перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження, переоцінки, вибуття нематеріальних активів;
- здійснення перевірки щодо дотримання нормативного законодавства під час здійснення операцій з нематеріальними активами;

- зіставлення фактичних показників даним синтетичного і аналітичного обліку нематеріальних активів та їх зносу із записами регістрів обліку та фінансової звітності;
- перевірка правильності нарахування амортизації на нематеріальні активи;
- перевірка приміток до річної фінансової звітності щодо розкриття інформації про нематеріальні активи.

Під час здійснення перевірки аудитор необхідно з'ясувати, які конкретні об'єкти нематеріальних активів обліковуються на підприємстві, їх класифікація та поділ, а також чи правильно ведеться їх бухгалтерський облік за кожним об'єктом по встановлених групах.

Необхідно перевірити чи правильно оцінені нематеріальні активи, а також правильність формування первісної вартості придбаних нематеріальних активів, зокрема включення до вартості: ціни придбання, непрямі податки, що не підлягають відшкодуванню, інші витрати, безпосередньо пов'язані з їх придбанням та доведенням до стану, у якому вони придатні до використання за призначенням.

Також слід пам'ятати, що відповідно до положень П(С)БО 8 "Нематеріальні активи" нарахування зносу нематеріальних активів проводиться протягом терміну їх корисного використання, але не більше 20 років з дати прийняття на облік. Підприємство самостійно обирає метод нарахування амортизації, враховуючи особливості одержання майбутніх економічних вигод. Суми амортизаційних відрахувань, нараховані протягом звітного періоду відносять до складу витрат цього ж періоду або до собівартості будь-якого іншого активу.

Важливим є також здійснення перевірки правильності визначенням вартості інтелектуальної власності. Для цього аудитор разом із залученими, у випадку необхідності, спеціалістами визначає первісну вартість нематеріального активу в залежності від того, яким шляхом був отриманий цей об'єкт на підприємство: якщо об'єкт нематеріальних активів надійшов на підприємство безоплатно, то його оцінка визначається експертним способом; якщо об'єкт надійшов на підприємство шляхом придбання за грошові кошти, то він оцінюється за фактичними витратами на його придбання; якщо об'єкт отримано як внесок до статутного капіталу, то його оцінка погоджується засновниками (учасниками).

Здійснюючи перевірку аудитор також перевіряє правильність оприбуткування нематеріальних активів на рахунок 12 "Нематеріальні активи" у кореспонденції з рахунком 31 "Рахунки в банках", 46 "Неоплачений капітал", а також правильність нарахування та відображення в обліку амортизації нематеріальних активів - рахунок 13 "Знос", зокрема субрахунок 133 "Знос нематеріальних активів". Також відбувається перевірка на доцільність та обґрунтованість безоплатної передачі, продажу, списання нематеріальних активів.

Наприкінці перевірки аудитор має впевнитися, що в Примітках до річної фінансової звітності в повному обсязі висвітлено інформацію про нематеріальні активи, зокрема визначено вартість за якою нематеріальні активи відображені у балансі; методи нарахування амортизації та строки експлуатації нематеріальних активів; наявність і рух у звітному році тощо.

В сучасних умовах широкого застосування інформаційних систем, розміщення інформації про певний суб'єкт господарювання може відіграти важливу роль у подальшій його господарській діяльності.